

Jerzy Wiśniewski, Bohdan Kiełczewski: "Kulturotwórcza rola lasu"

Wydawnictwo Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego
w Poznaniu 1999, wydanie II poprawione i uzupełnione,
406 stron, 320 rycin, 126 pozycji bibliografii. ISBN 83-7160-191-3

Pierwsze wydanie książki "Kulturotwórcza rola lasu" (Poznań 1996), zgodnie z przewidywaniami (Sylwan 1998, CXLII, nr 4) spotkało się z dużym zainteresowaniem szerokiego grona leśników, a także osób nie związanych profesjonalnie z lasem i w krótkim czasie zostało wyczerpane. Dlatego też ukazanie się w roku 1999 znacznie poszerzonego i uzupełnionego II wydania książki, które już po śmierci Prof. dr hab. Bohdana Kiełczewskiego, opracował prof. dr hab. Jerzy Wiśniewski należy uznać za bardzo wartościowe i potrzebne.

W drugim wydaniu książki został znacznie poszerzony tekst, m. in. w rozdziałach dotyczących malarstwa, fotografii artystycznej i filmu, muzyki oraz literatury pięknej. Powiększono również stronę ilustracyjną, dodając 176 nowych rycin oraz wykaz piśmiennictwa (o 23 pozycje bibliograficzne). Zmiany dotyczą również układu tekstu oraz tytułów rozdziałów i podrozdziałów. Treść książki ujęto w siedmiu głównych rozdziałach (oprócz przedmowy wstępu i zakończenia), a mianowicie: I. Mitologia, II. Architektura, III. Sztuki przedstawiające, IV. Sztuki zdobnicze i twórczość tzw. masowa, V. Muzyka, VI. Antologia literatury pięknej, VII. *Silva rerum*. Na końcu książki zamieszczono streszczenie w jęz. angielskim. Szkoda tylko, że nie podano jej tytułu angielskiego.

W dalszej części omówiono w skócie uzupełnienia i rozszerzenia wprowadzone w większości rozdziałów.

W rozdziale zatytułowanym "Mitologia" oprócz mitologii greckiej i rzymskiej oraz mitologii starosłowiańskiej omówiono też mitologię słowiańską i inne mitologie, m.in. wywodzące swój rodowód z Litwy, okolic wschodniego Holsztynu, Żmudzi i Skandynawii. Na zakończenie rozdziału poświęconego mitom i kulturom związanych z lasem i myślistwem

wspomniano biblijnego Nemroda, który był też założycielem licznych miast, m.in. Babilonu, Niniwy i in.

Największe zmiany w porównaniu z pierwszym wydaniem książki wprowadzono w obszernym rozdziale pt. "Sztuki przedstawiające". Znaczne rozszerzenie tekstu uzupełnionego ilustracjami zmusiło do oddzielnego omówienia rzeźby i malarstwa (z podziałem na malarstwo europejskie i polskie) oraz sztuki najnowszej, w tym fotografii, filmu i powstałej w latach sześćdziesiątych ubiegłego stulecia "performance", czyli improwizowanego działania sztuki. "Performance" najczęściej wykonywane przez aktorów na ulicach, placach, stacjach metra, plażach lub parkach, niekiedy jest też realizowane w scenerii leśnej np. "Przebudzenie Fauna" w fińskim lesie.

Bardzo szeroko omówiono wpływ lasu na sztuki zdobnicze i twórczość tzw. masową (rozdział IV). Ze względu na bardzo rozległy zakres tematyczny wyróżniono tutaj aż 28 podrozdziałów, w tym też kilka nie omówionych w poprzednim wydaniu książki. Do nich należą: relikwiarze, sarkofagi, płyty nagrobne i urny; reklama; pieczęcie i stemple; szaty i ubiory; zegary; karty do gry; upominki i pamiątki; tatuaż. Przykłady zdobień motywami leśnymi sarkofagów, relikwiarzy, płyt nagrobnych i urn z prochami zmarłych znajdujemy nie tylko w obiektach historycznych, ale również współczesnych np. w państwach skandynawskich i Szwajcarii. Symbolika roślin i zwierząt leśnych jest również coraz szerzej wykorzystywana w reklamach, gdzie rysunek lub ilustrację malowaną farbami zastępuje się nowymi technikami "collage", fotomontażem i grafiką komputerową. Elementy zomorficzne związane z lasem zawierają też historyczne pieczęcie królewskie i książęce, a także współczesne ozdobne stemple na kopertach różnych instytucji lub organizacji. Elementy związane ze środowiskiem leśnym, np. motywy roślinne są spotykane rzadko na zdobionych szatach koronacyjnych i królewskich oraz liturgicznych. Obecnie w niektórych krajach również są noszone ubiory z przedstawionymi fragmentami środowiska leśnego (np. swetry lub podkoszulki). Bardzo często zegary kominkowe i zawieszane na ścianie, a niekiedy też kieszonkowe są zdobione rzeźbami nawiązującymi do mitologii, rodzimej fauny lub scen myśliwskich. Elementy roślinne i zwierzęce były także umieszczane w ubiegłych epokach historycznych na kartach do gry, jak również wykorzystywane są współcześnie. W ostatnich latach niesłychanie dynamicznie rozwijający się przemysł upominkowo-pamiątkarski również czerpie wzorce leśne, roślinne lub zwierzęce, podobnie jak tatuaż.

W drugim wydaniu książki poszerzono rozdział omawiający wpływ roślin, zwierząt i ogólnie lasu na literaturę piękną, oddzielnie omawiając literaturę obcą (głównie europejską) i polską. Zamieszczono tutaj w układzie chronologicznym począwszy od czasów greckich i rzymskich wybrane liczne cytaty z dzieł klasyków i wybitnych twórców literatury i poezji, a także lżejszej muzy w tym bajek dla dzieci.

W ostatnim rozdziale książki Autor zwrócił uwagę na pragmatyczną, a zarazem romantyczną stronę zawodu leśnika. Wielu leśników od lat bierze udział w życiu artystycznym jako poeci, literaci, satyrycy, fotograficy, zajmując się również innymi omówionymi w książce przejawami twórczości ludowej. Las od zarania ludzkości wywierał olbrzymi wpływ na człowieka również w sferze uczuciowej będąc źródłem inspiracji artystycznej. Z pewnością lektura tej książki pozwoli czytelnikowi spojrzeć na las jako ostoję piękną, harmonii i potęgi trwania, a niekiedy też uciec myślami od trudów dnia codziennego.

Omawiana książka została wydana edytorsko wspaniale, na kredowym papierze i w twardych lakierowanych okładkach. Pozwoliło to na właściwą reprodukcję licznych barwnych i czarnobiałych fotografii w większości oryginalnych autorstwa Prof. dr hab. J. Wiśniewskiego, które są pięknym uzupełnieniem tekstu. Należy przypuszczać, że również II wydanie tej książki spotka się z dużym zainteresowaniem czytelników, zarówno leśników jak i osób zawodowo niezwiązanych z lasem, tym bardziej, że zostało znacznie rozszerzone i uzupełnione nowymi treściami.

Jerzy R. Starzyk

*Katedra Entomologii Leśnej
Akademia Rolnicza w Krakowie
ul. 29 Listopada 46, 31-425 Kraków*